

Pedagógus-továbbképzési standard
Blended továbbképzés – kontaktképzéssel kezdődő

A produktum elkészítésében résztvevő szakértők

Pedagógus-továbbképzési programfejlesztő (távoktatásos)

Bóczén Csaba

Pedagógus-továbbképzési programfejlesztő (tanfolyami)

Cseh Györgyi

Pedagógus-továbbképző szakember (tanfolyami)

Tóth László

2015. november 19.

Tartalom

A. Bevezető	3
B. A blended továbbképzés jellemzői	6
C A továbbképzés-fejlesztés folyamata	11
1. A továbbképzés célja	14
2. Tanulási eredmények megfogalmazása	15
3. Tanulási tartalmak	20
4. Tanulási stratégia, módszerek.....	21
5. A tanulási eredmények teljesülése, értékelés	26
6. A program újragondolása	29
7. Képzők kiválasztása, felkészültsége; feltételek	31
D Összefoglaló (ellenőrző lista)	35
E Fogalomtár	39
F Irodalomjegyzék	43

TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001

Oktatási Hivatal Projektigazgatóság

Cím: H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14

Postacím: 1363 Budapest, PF:19.

www.oktatas.hu

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A. Bevezető

Az alábbi, a továbbképzések fejlesztését támogató standardokkal az Oktatási Hivatal a pedagógus-továbbképzések fejlesztőinek kínál segítséget. A standardok nem kívánják átvenni az akkreditációs útmutató szerepét, a tanulási eredményalapú továbbképzések fejlesztéséhez kívánnak segítséget nyújtani.

A tanulási eredményalapú pedagógus-továbbképzés fejlesztése során a fő hangsúly a résztvevők által a továbbképzés végére elsajátítandó tanulási eredményeken van. A tanulási eredményalapú továbbképzés-fejlesztés során olyan követelményeket kell megfogalmazni, amelyek arról szólnak, hogy a résztvevőknek mit kell tudniuk, mit kell átlátniuk és/vagy mit kell tudniuk elvégezni egy sikeres tanulási szakasz teljesítése után. Ennek megfogalmazásával konkréttá, átláthatóvá, egyértelművé válik a továbbképzés kimenete. A továbbképzés-fejlesztés során mindenképpen figyelni kell arra, hogy biztosítva legyen az összhang a célcsoport, a célok, a tanulási eredmények, a tanulási tartalom, a használható módszerek és eszközök, valamint az értékelési szempontok és technikák között.

A továbbképzés-fejlesztéshez kapcsolódó standardok leírása a tanulási eredményalapú továbbképzések fejlesztési folyamatának elemeihez igazodik. A standardok alapelve a tanulási eredményalapú továbbképzés-fejlesztés, az alapkövetelmény pedig a pedagógus- és vezetői kompetenciák fejlesztése.

A továbbképzés-fejlesztés folyamatában a fejlesztőknek figyelembe kell venni a pedagógusminősítés során alkalmazott nyolc kompetenciaterületet és az indikátorokat, a mesterpedagógusok és kutatótanárok elvárt kompetenciáit, valamint a pedagógiai szakmai ellenőrzés kézikönyvében leírt vezetői kompetenciákat. A köznevelési intézményben alkalmazott pedagógusértékelés és -minősítés a következő pedagóguskompetenciákat¹ jelöli meg:

- a) szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás,
- b) pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók,
- c) a tanulás támogatása,

¹ 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról 7.§ (3). <http://net.jogtar.hu> (utolsó letöltés: 2015. augusztus 16.)

- d) a tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség,
- e) a tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység,
- f) pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése,
- g) kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás, valamint
- h) elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért.

Az intézményvezetők továbbképzése a vezetői kompetenciákat² fejleszti. Ezek a következők:

- a) a tanulás és tanítás stratégiai vezetése és operatív irányítása,
- b) a változások stratégiai vezetése és operatív irányítása,
- c) önmaga stratégiai vezetése és operatív irányítása,
- d) mások stratégiai vezetése és operatív irányítása,
- e) az intézmény stratégiai vezetése és operatív irányítása³.

A standardok felépítése lineáris, ugyanakkor a fejlesztési folyamat egyes pontjain visszautalunk, felhívjuk a figyelmet a kapcsolódási pontokra. Ezek az ismétlések segítik a fejlesztési folyamatot.

A fejlesztők munkáját kívánja segíteni a standardok végén megjelenő ellenőrző kérdéssor is. A kérdéssor az egyes fejlesztési lépések mentén strukturált, így a fejlesztő a fejlesztési folyamatban, az egyes fejlesztési lépések elkészítése után is el tudja végezni az ellenőrzést, és szükség esetén el tudja végezni a korrekciót.

² Országos tanfelügyeleti kézikönyv. www.oktatas.hu (utolsó letöltés: 2015. október 16.)

³ Révai, Nóra – Kirkham, Glynn Arthur (szerk., 2013): *The Art and Science of Leading a School. Central5: Central European view on competencies for school leaders.* [Az iskolavezetés tudománya és művészete. Central5: Az iskolavezetők kompetenciái közép-európai megközelítésben.] Tempus Közalapítvány. Budapest.

Összesen hat különböző standard készült. A standardok fejlesztése során a teljességre törekedtünk. Ez azt jelenti, hogy a hat standard struktúrája teljesen azonos; az egyes pontokon belül minden esetben először a továbbképzés típusától független, általános tartalmi elemek jelennek meg, majd ezek után következnek – amennyiben releváns – az adott továbbképzéstípusra specializált elemek. Így ha valaki például folyamatba ágyazott továbbképzést kíván fejleszteni, akkor az erre készített standard lépéseinek követésével el tudja készíteni a tanulási eredményalapú továbbképzést.

Összességében tehát a standardokkal kapcsolatban a következők állapíthatók meg:

- **A standardok ajánlások, illetve javaslatok a pedagógus-továbbképzések fejlesztői számára. Használatukat sem jogszabályi, sem szakmai előírás nem teszi kötelezővé.**
- **A standardok a tanulási eredményalapú továbbképzések fejlesztését hivatottak segíteni.**
- **Egy-egy standard önmagában teljes körű, azaz az adott továbbképzéstípus tanulási eredményalapú fejlesztése egy adott, illeszkedő standard használatával elvégezhető.**

Eredményes fejlesztőmunkát kívánunk!

B. A blended továbbképzés jellemzői

A pedagógus-továbbképzés típusának megválasztásakor minden esetben fő szempont, hogy melyik szolgálja leginkább a tanulási eredmények teljesítését/teljesülését, melyik járul hozzá leginkább a tanulási eredményességhez.

A típusra vonatkozó sajátosságok

- *A blended vagy kevert típusú továbbképzés az alapértelmezés szerint a hagyományos továbbképzés és a távoktatás (internetalapú továbbképzés, e-Learning) kombinációja. A blended learning a hagyományos jelenléten alapuló oktatás és konzultáció, valamint a távoktatás elektronikus tanulási környezetének, illetve tananyagainak változatából alakult ki.*⁴
- A blended továbbképzés a nevéből adódóan „keveri”, váltakozva alkalmazza a távoktatást és a kontaktfomát. Az akkreditációs tájékoztató⁵ a kétfajta továbbképzés váltakozó használatát a következőképpen szabályozza: „...amennyiben a továbbképzési idő több mint felében távoktatási formában tanul a résztvevő, akkor az akkreditációra benyújtott tananyagot távoktatási úrrapra töltsse fel az Alapító...”. Szintén az akkreditációs útmutató rendelkezik a távoktatási rész tartalmáról: „Megtervezett, irányított és ellenőrzött tanítási-tanulási folyamat dokumentációját kell az alapítónak benyújtania akkreditációra, ha távollétben új témát kíván feldolgozni. A programcsomag tartalma jogszabály szerint:
 - tananyag (gyakorló feladatok, ellenőrző feladatok),
 - tanulási útmutató (általában a tananyaggal egybeépítve),
 - tanulási ütemterv,
 - konzulensi útmutató,
 - résztvevők és a konzulens kapcsolata”.
- A blended learning egy olyan továbbképzési típus, amely egyesíti a két alaptípus (távoktatás és kontaktképzés) előnyeit úgy, hogy hátrány csak minimálisan jelentkezik. A lényeg az, hogy nagyfokú kombinációs lehetőséget biztosít a jelenléti (kontakt) és az elektronikus eszközökkel támogatott (e-learning, távszakasz) részek alkalmazása között a tananyagtól vagy a várható résztvevők felkészültségétől függően.

⁴Forgó–Hauser–Kis–Tóth (2005): *A blended learning elméleti és gyakorlati kérdései*.
<http://nws.niif.hu/ncd2005/docs/ehu/029.pdf>; [2013.03.09.]

⁵ <http://pedakkred.oh.gov.hu/PedAkkred/Download/Default.aspx> 2015. 09. 01.

TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001

Oktatási Hivatal Projektigazgatóság

Cím: H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14

Postacím: 1363 Budapest, PF:19.

www.oktatas.hu

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

- Az eredményességet növelheti azáltal, hogy a távszakaszban megvalósuló önálló tanulás mellett a közvetlen képzői segítséggel megvalósítható nehezebb részeket kontaktórákon is feldolgozhatók.

Két típust különböztetünk meg a standardban:

- kontaktórával kezdődő továbbképzést, illetve
- távoktatási szakasszal kezdődő továbbképzést.

Mely esetekben alkalmazzunk blended továbbképzést, és melyek azok a helyzetek, amikor nem javasolt, vagy más hangsúllyal javasolt?

- Ne alkalmazzon távoktatással kezdődő blended továbbképzést, ha nincs a tananyagban olyan része, amely a továbbképzés első részében távoktatással elsajátítható.
- Ne alkalmazzon blended továbbképzést, ha a célcsoport IKT-ismerete nem éri el az alapfokot.
- Alkalmazhatja a blended továbbképzést, de ne a távoktatási típusában, „...ahol⁶ erősebb a személyiségformáló érzelmi hatások szerepe, vagy ahol az aktív módszerek maguk jelentik a tanulási tartalmat, pl. kommunikáció, konfliktuskezelés, kooperatív módszerek.” Erre jó megoldás pl.: a folyamatba ágyazott továbbképzés.

⁶ http://www.oktatas.hu/koznevelas/projektek/tamop_315_pedkepzes_fejl/projekthirek/blended_learning

TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001

Oktatási Hivatal Projektigazgatóság

Cím: H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14

Postacím: 1363 Budapest, PF:19.

www.oktatas.hu

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Javaslatok:

- Ha az alapvető elméleti ismeretekre alapoz a továbbképzés és ezeket az ismereteket távoktatásban sajátítják el a résztvevők, akkor ennek a meglétét és milyenségét a kontaktképzés előtt mérni kell.
- Ha a résztvevők előismerete várhatóan jelentősen eltér a csoport tagjai közt, akkor a kontaktképzés tervezésénél próbálja ezt a különbséget csökkenteni.
- Ha a távoktatás támogató felülete bonyolult vagy nem felhasználóbarát, akkor feltétlen kontaktképzéssel kezdjen, ahol a résztvevők megismerkednek a felülettel.

Különös hangsúlyt kell fektetni arra, hogy az e-tananyag, illetve a tutor a továbbképzés elején különösen motiváló hatású legyen, jól készítse elő a tanulást. A tutor elérhetősége biztosított legyen a továbbképzés megkezdésétől.

Mikor célszerű a kontakt-távoktatás sorrendű továbbképzést alkalmazni?

- Ha a felület megismerésére szükség van.
- Ha fontos a személyes kapcsolatok kialakítása.
- Ha a fogalmak kialakítására interaktív környezetben kerül sor.
- Ne alkalmazzuk ezt a kezdést, ha nem tudunk legalább négyórás értelmes, hasznos tevékenységet tervezni a kontaktnapra.

Két példa a lehetséges változatokra, a kontaktoktatással kezdődő esetekben 30 órás továbbképzés esetén (bármilyen kombináció lehetséges).

	1. rész	2. rész	3. rész	4. rész	összesen
<i>Kontaktórával kezdődő</i>	<i>4 óra kontakt</i>	<i>10 óra távoktatás</i>	<i>10 óra kontakt</i>	<i>6 óra távoktatás</i>	<i>30 óra</i>
	<i>1 nap</i>	<i>1 hét</i>	<i>1 nap</i>	<i>1 hét</i>	<i>16 nap</i>
<i>Kontaktórával kezdődő</i>	<i>9 óra kontakt</i>	<i>12 óra távoktatás</i>	<i>9 óra kontakt</i>		<i>30 óra</i>
	<i>1 nap</i>	<i>1 hét</i>	<i>1 nap</i>		<i>9 nap</i>

A fenti példák alapján változatos, a tartalomhoz, a résztvevők lehetőségeihez igazodó megoldások szabadon előállíthatók.

SEGÉDTÁBLA A KÉTFÉLE (TÁVOKTATÁS-KONTAKT VAGY KONTAKT-TÁVOKTATÁS) BLENDED TÍPUSOK KÖZTI VÁLASZTÁSHOZ

A táblázat a beírt értékek alapján – amennyiben a fejlesztő elfogadja – javaslatot tesz, hogy melyik standardot válassza! *Kattintson kétszer a táblázatra, ekkor megnyílik a beépített számológéptábla! Töltse ki az „Adott pontszám” oszlopot!* Ha végzett, kattintson egy tetszőleges táblázaton kívüli helyre és automatikus tanácsot kap!

Fogadja el a pirossal írt ajánlást, ha nincs valami más kényszerítő körülmény!

Ssz	Indikátor	Maximális pontszám	Adott pontszám
1.	A képzés első részében is van olyan feladat, melyhez szükség van csoportmunkára, és ehhez a csoporttagoknak ismerniük kell egymást.	2	
2.	A résztvevők előzetesen nem ismerik a távoktatási felületet.	2	
3.	A képzés első szakaszában várható a résztvevők ellenállása, szükség lehet ventilációra.	2	
4.	A résztvevők munkahelye és a képzés helyszíne közel (30-40 km-en belül) van.	1	
5.	A résztvevők életkoruk miatt előnyben részesítik a hagyományos képzést.	1	
6.	Szükség van a távoktatási felület használatának megismerésére.	1	
7.	A használt fogalmak, definíciók kialakítása a kezdeti szakaszban közös munkával történik.	1	
8.	A képző és a konzulens (tutor) nem azonos személy, nem is ismerik egymást.	2	
9.	Ha képzés kezdetén szükség van helyszíni látogatásra, közös elemzésre.	1	
10.	Ha képzés indításához szükség van a képző szakmai tekintélyére.	1	
	Összesen:	14	0
	Százalék:		0%
Nem ajánlott a kontaktképzéssel indítani a blended képzést !			

C. A továbbképzés-fejlesztés folyamata

1. ábra Tanulási eredményalapú továbbképzés-fejlesztés folyamata⁷

A tanulási eredményalapú továbbképzés-fejlesztés⁸ alapvetően öt pontból áll. Az egyes lépések egymáshoz fűzése során figyelembe vettük az akkreditáció során alkalmazott fejlesztési lépések sorrendjét is.⁹

⁷ Az ábra a következő három szakirodalom felhasználásával készült:

Kennedy, Declain (2007): *Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata* (Gyakorlati útmutató). http://413.hu/files/lo_handbook_declan_kennedy.pdf. Utolsó letöltés: 2015. 10. 18. 58. oldal

Cseh Györgyi –Tóth László – Bogdány Zoltán (2015): Mintaképzések, tanulási formák, módszerek. In: *Pedagógus-továbbképzési rendszermodell kialakítása „Pedagógusképzés támogatása” TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001 azonosítójú kiemelt projekt PR10. Rendszermodell. 93. oldal*

Derényi András (2006): *Tanulási eredmények kidolgozása és használata*. http://www.kreditlap.hu/kkk/letoltes/da_on_lo.doc Utolsó letöltés: 2015. 11. 17. 6. oldal

⁸ A tanulási eredményalapú képzésfejlesztésről az érdeklődők a következő szakirodalmakban tájékozódhatnak:

Első lépésként a fejlesztőnek a célokat kell megfogalmaznia (lásd részletesen C1. pont). A fejlesztés kiemelten fontos lépése a tanulási eredmények meghatározása. Ehhez végig kell gondolnia a fejlesztőnek azt, hogy mit szeretne elérni, mire legyenek képesek a továbbképzés végén a résztvevők: milyen tudással, képességgel és attitűddel rendelkezzenek (lásd részletesen C2. pont).

A tanulási eredmények meghatározása után kell a tartalmat kiválasztani (lásd részletesen C3. pont) Csak ezek után lehet meghatározni a továbbképzés típusát, a tanulási stratégiát, az alkalmazott módszereket. Mind a továbbképzés típusa, mind a tanulási stratégia alapvetően eszköz a tanulási eredmények eléréséhez (lásd részletesen C4. pont)

A továbbképzés-fejlesztési folyamatban az utolsó lépés a tanulási eredmények elérését kontrollálni képes értékelési módszer kiválasztása (lásd részletesen C5. pont).

A tanulási eredményalapú továbbképzés fejlesztéséhez fontosnak tartottuk egy 6. és egy 7. pont beemelését is. A 6. pont a PDCA-logika továbbképzés-fejlesztésbe való beemelését jelenti (lásd részletesen a C6. pont.) A 7. lépés pedig a továbbképzések eredményessége szempontjából kulcskérdés: milyen szakemberek, képzők, trénerek képesek arra, hogy a résztvevőket eljuttassák a kitűzött tanulási eredmények eléréséhez (lásd részletesen a C7. pont).

A tanulási eredményalapú továbbképzés-fejlesztésnek több előnye is van.

- Segíti a fejlesztőt abban, hogy a résztvevők számára pontosabban meghatározhassa, mit is vár el tőlük.
- Segíti a fejlesztőt abban, hogy hatékonyabban alakíthassa a továbbképzés anyagát, hiszen ezek a követelmények a továbbképzés folyamán, az önálló tanulási folyamatban állandóan a fókuszban vannak.
- Segíti a fejlesztőt abban, hogy a tanulási eredményekhez illeszkedő oktatási stratégiát és módszert alkalmazzon.
- Segíti a fejlesztőt abban, hogy a konzulensnek/tutornak pontosabban el tudja magyarázni, milyen célt is szolgál egy-egy adott tevékenység.

Kennedy, Declain (2007): *Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata* (Gyakorlati útmutató). http://413.hu/files/lo_handbook_declan_kennedy.pdf. Utolsó letöltés: 2015. 10. 18.

Vámos Ágnes (2012): *Tanulási eredmények*. http://413.hu/files/Tanulasi_eredmeny_2013_04_10.pdf. Utolsó letöltés: 2015. 10. 18.

Vámos Ágnes (2013): *A kompetencia*. http://413.hu/files/A_kompetencia_2013_04_10.pdf. Utolsó letöltés: 2015. 10. 18.

Bloom új taxonómiája az egyes kompetencia-szerveződési szintekhez tartozó igékkel. <http://413.hu/index.php/hu/menue-2/fomenu-szakmai2>. Utolsó letöltés: 2015. 10. 18.

⁹ Erre azért volt szükség, mert az eredményalapú továbbképzés-fejlesztés folyamatában a fejlesztési lépések a tanulási eredményekre fókuszálva a következők: célok, tanulási eredmények megfogalmazása, értékelési feladat tervezése, tanulási stratégia kifejlesztése.

- Segíti azt, hogy a továbbképzés zárásakor a követelmények teljesítése során azt kérje számon, amire felkészítette a résztvevőket.
- Segíti a résztvevőket abban, hogy hatékonyabban tanuljanak, hiszen a résztvevők tudják, hol is tartanak éppen, nagyobb a rálátásuk a tananyagra.
- Nyilvánvalóvá teszi, hogy a résztvevők várhatóan mit profitálnak egy adott továbbképzésből.
- A résztvevők jobban magukénak érzik a továbbképzést, így jobban elköteleződnek.

A tanulási eredményekben tehát azt kell megfogalmazni, hogy a továbbképzés végére a résztvevő milyen kompetenciák birtokában lép ki a továbbképzésről. Ezek a következő hármast megközelítésben írhatóak le.

- **Tudás:** valamely tudományterületen szerzett elméleti vagy gyakorlati tudás (az ismeret és annak megértése). A tudás kategóriájába tehát képzetek, fogalmak, tények, definíciók, szabályok, leírások, törvények, elméletek, rendszerek, összefüggések, szabályok tudása tartozik.¹⁰
- **Képesség:** a megszerzett tudás gyakorlati alkalmazásának képessége különböző helyzetekben. A *képesség* tehát a procedurális tudást, azaz az ismeretalkalmazó tudást jelenti, illetve a procedurális tudás formáit írja le. A képesség a feladat megoldásakor jelentkező sokféle ismeret és készség összekapcsolása.¹¹
- **Attitűd:** hozzáállás, viszonyulás valamihez vagy valakihez. „Az *attitűd* érzelmi, emocionális komponens, elkötelezettség; a szakmával, a munkával összefüggő felfogásbeli kérdések, értékelő viszonyulások összessége. Az attitűdök olyan viselkedési- és magatartásformák, amelyek egyaránt vonatkozhatnak a tanulásra és a munkára. Az attitűdök kapcsolódnak a tudáshoz, a képességhez és az önállósághoz.”¹²

¹⁰ Farkas Éva (2014): *A rejtett tudás. A nem formális környezetben szerzett tanulási eredmények hitelesítése.* SZTE JGYPK FI.

¹¹ Farkas Éva (2014): *A rejtett tudás. A nem formális környezetben szerzett tanulási eredmények hitelesítése.* SZTE JGYPK FI.

¹² Farkas Éva (2014): *A rejtett tudás. A nem formális környezetben szerzett tanulási eredmények hitelesítése.* SZTE JGYPK FI.

TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001

Oktatási Hivatal Projektigazgatóság

Cím: H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14

Postacím: 1363 Budapest, PF:19.

www.oktatas.hu

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFETÉS A JÖVŐBE

1. A továbbképzés célja

A pedagógus-továbbképzés céljai az oktatás szándékait, törekvéseit leíró általános állítások, azt mutatják meg, hogy a képző a továbbképzés során mit kíván, mit szeretne megtanítani, milyen specifikus tudást szándékozik átadni. A célok az oktató szemszögéből írják le az adott továbbképzés tartalmát, irányultságát¹³. A célok esetében hívszavak lehetnek: felkészíteni, elméleti és gyakorlati ismereteket nyújtani, megvizsgálni, segíteni, értelmezni, megmutatni, bemutatni stb. Ezek tehát mind kivétel nélkül arról szólnak, hogy *a képzőnek mit kell tennie* a sikeres továbbképzés érdekében.

A célok meghatározásánál figyelemmel kell lenni arra, hogy kik alkotják a továbbképzés célcsoportját. A célcsoport azon pedagógusok csoportja, akiket a továbbképzéssel meg akarunk szólítani, akiknek fejleszteni kívánjuk a kompetenciáit vagy bővíteni szeretnénk ismereteiket. A továbbképzés szakszerű fejlesztése megköveteli, hogy jól ismerjük a célcsoportot, akinek készül a továbbképzés.

Követelmények a továbbképzés céljával kapcsolatban

1. A cél megfogalmazása egyértelmű, szabatos.
2. A cél a képző szándékát írja le, mit akar átadni, milyen többletét kívánja juttatni a résztvevőket (átad, felkészít, nyújt, bemutat stb.).
3. A cél leírása során a képző figyelembe veszi a célcsoport fejlesztési igényeit, valamint azt, hogy mire van szüksége az adott célcsoportnak.
4. A cél igazodik a pedagógus- vagy vezetői kompetenciák fejlesztéséhez.
5. A meghatározott időintervallumban a célok teljesíthetők.

Néhány példa a jó célmegfogalmazásra:

- Cél, hogy a tanulószervezeti modellt megismertessük a résztvevőkkel.
- Cél a mérések lebonyolításának szakmai, jogi és etikai feltételeinek megismerése, az ezekkel kapcsolatos problémák és lehetőségek ismertetése.
- Cél megismertetni a résztvevőket a tanulási eredményalapú képzésfejlesztés fogalmával, és segíteni annak gyakorlatban történő alkalmazását.

Cél a résztvevők emberekkel való foglalkozásának módszertani támogatása, a példaadó attitűd kialakításának erősítése, fejlesztése.

¹³ Kennedy, Declan (2007): Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata (Gyakorlati út-mutató). University College Cork (UCC) Írország kiadványa http://413.hu/files/lo_handbook_declan_kennedy.pdf. 21. oldal Utolsó letöltés: 2015. 10. 18.

2. Tanulási eredmények megfogalmazása

A következő lépésben a tanulási eredményeket kell megfogalmazni.

„A tanulási eredmények olyan állítások, amelyek arról szólnak, hogy a résztvevőnek mit kell tudniuk, mit kell átlátniuk és/vagy mit kell tudni elvégezniük egy sikeres tanulási szakasz teljesítése után.”¹⁴

A tanulási eredményekben tehát azt kell megfogalmazni, hogy a továbbképzés végére a résztvevő mit tud, mire lesz képes, hogyan formálódik attitűdje.

A tanulási eredményeket tehát úgy kell megfogalmazni, hogy a résztvevő a továbbképzés végére

- mit tud,
- mire lesz képes,
- hogyan alakul, milyen lesz a viszonya, az attitűdje ahhoz a dologhoz, amire készül, amiben dolgozik stb.

Felmerül a kérdés, hogy hány tanulási eredményt célszerű megfogalmazni. A szakirodalomban számos javaslatot találunk arra vonatkozóan, hogy egy továbbképzés esetében „milyen számú tanulási eredményt fogalmazzunk meg. A kisszámú, de átfogó tanulási eredményektől a nagyszámú, aprólékos tanulási eredményekig számos megoldás felbukkan. A tanulási eredmények száma nyilvánvalóan összefügg a továbbképzés méretével, de figyelembe kell venni, hogy az értékelés folyamata is kezelhető legyen. Egy továbbképzéshez ideális esetben átlagosan 5-10 tanulási eredményt érdemes megfogalmazni. Lényeges, hogy a kívánt tanulási eredményeket adott időtartam és a rendelkezésre álló erőforrások mellett el lehessen érni.”¹⁵

A tanulási eredményalapú továbbképzés-fejlesztésnek főbb előnyei a továbbképzések esetében.

- Segíti a fejlesztőt abban, hogy a résztvevők számára pontosabban meghatározhassa, mit is vár el tőlük a továbbképzés egészére, az egyes részegységekre vonatkozóan.
- Segíti a fejlesztőt abban, hogy hatékonyabban alakíthassa a továbbképzés tananyagát, hiszen ezek a követelmények a továbbképzés folyamán állandóan a fókuszban lehetnek/vannak.

¹⁴ Kennedy, Declan (2007): *Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata* (Gyakorlati útmutató). University College Cork (UCC) Írország kiadványa 20. oldal http://413.hu/files/lo_handbook_declan_kennedy.pdf. Utolsó letöltés: 2015. 10. 18..

¹⁵ Farkas Éva (2014): *A rejtett tudás. A nem formális környezetben szerzett tanulási eredmények hitelesítése*. SZTE JGYPK FI. 187. oldal

- Segíti azt, hogy az egyes részegységek, valamint a teljes továbbképzés zárásakor a tanulási eredmények teljesítése során azt kérje számon a továbbképzés vezetője, amire felkészítette a résztvevőket.

Követelmények a tanulási eredmények meghatározásával kapcsolatban

1. A tanulási eredmények összhangban vannak a leírt célokkal, az eredményesség a célok teljesülését segíti.
2. A tanulási eredmények teljesítését támogatja a választott továbbképzési típus.
3. A tanulási eredmények állítások: a résztvevőknek mit kell elérniük, mit kell elvégezniük, mire lesznek képesek a továbbképzés végére.
4. A leírás három szinten történhet:
 - tudás, megértés,
 - képesség, a tudás gyakorlati alkalmazásának képessége,
 - attitűd.
5. Az eredményalapú oktatásban a tanulási eredmények leírása egyszerű, világos, tárgyyszerű és félreérthetetlen.
6. A megfogalmazások egymondatosak, egyigések (Bloom).

A Bloom-taxonómia igéi:¹⁶

Emlékezés: állít, áttekint, beszámol, csoportosít, elismétel, elmond, elnevez, felsorol, idéz, ír, kiemel, kiválaszt, listáz, megállapít, meghallgat, megmutat, megnevez, memorizál, olvas, összehasonlít, összekapcsol, reprodukál, számba vesz, választ, visszaidéz,

Megértés: aláhúz, átalakít, átfogalmaz, azonosít, beszámol, értelmez, felismer, felülvizsgál, kiemel, kifejti, kijegyzetel, kutat, leír, megbecsül, megfigyel, meghatároz, megmagyaráz, megvitát, osztályoz, összekapcsol, rámutat, számot ad, újramond, újraszervez,

Alkalmazás: ábrázol, alkalmaz, általánosít, átalakít, bemutat, demonstrál, dramatizál, értelmez, felvázol, gyakorol, illusztrál, irányít, kérdez, készít, kezel, kiszámít, levon, megmagyaráz, megold, megváltoztat, mérlegel, összeállít, összegyűjt, sorrendbe állít,

Elemzés: boncolgat, csoportosít, elemez, elkülönít, ellenőriz, elrendez, érdeklődik, felmér, felülvizsgál, folyamatba helyez, kategorizál, kétségbe von, kiértékel, kimutat, kísérletezik, kiszámít, következtet, kritizál, kutat, különválaszt, megkülönböztet, (meg)vitát, megvizsgál, összehoz, összehasonlít, rendez, részekre oszt, sorozatba rendez, szembeállít, tesztel, viszonyít,

¹⁶ Bloom új taxonómiája 413.hu/files/8MUCSalkalom%200912/bloom_uj_taxonomia.docx. Utolsó letöltés időpontja: 2015. 08. 17.

Értékelés: dönt, előre jelez, értékel, érvel, érvényesít, felülvizsgál, javasol, kiértékel, kiválaszt, következtet, kritizál, levezet, megállapít, meghatároz, megindokol, megítél, megkülönböztet, megmér, megvéd, (meg)vitát, megvizsgál, osztályoz, összehasonlít, priorizál, sorrendbe állít, Alkotás: cselekszik, egyesít, elképzeli, előkészít, előre jelez, előterjeszt, fejleszt, felállít, feltalál, feltételez, hipotézist alkot, indítványoz, kifejezésre juttat, kigondol, kitervel, létrehoz, megalkot, megfogalmaz, (meg)tervez, összeállít, összekapcsol, összeszerkeszt, összevegyít, származtat, szervez.

7. A tanulási eredmények leírásánál megjelennek a Bloom-féle taxonómia felsőbb szintjei. (Nem marad minden eredmény a kognitív tartományban található tudás/émlékezés és megértés fogalomkörében.)
8. A leírások azt a minimálisan elfogadható szintet jelölik, amelyet minden résztvevőnek el kell érnie a továbbképzés során.
9. A tanulási eredmények mérhetőek. (Már a leírásnál gondolunk arra, hogyan fog meggyőződni a képző a teljesítésről.)
10. A tanulási eredmények és a továbbképzés választott óraszámja megfelel egymásnak. A meghatározott időintervallumban a célok teljesíthetők. (Meg lehessen felelni a tanulási eredményekben leírt feltételeknek, követelményeknek.)
11. Megfelelő (nem túlzó) számú tanulási eredmény kerül megfogalmazásra. (Optimális az 5-10.)

A tanulási eredmények (követelmények) megfogalmazását segítheti, ha összeillesztjük a célokat és a tanulási eredményeket egy cél-tanulási eredménymátrixban.

Ha a mátrix valamelyik sora üres marad, akkor olyan tanulási eredményt fogalmaztunk meg, amelynek elérését egyetlen cél sem támogatja. Ekkor vagy töröljük ezt a tanulási eredményt, vagy gondoljuk újra a célokat.

Ha a mátrix valamelyik oszlopa marad üres, akkor megfogalmaztunk egy célt, de tulajdonképpen fölöslegesen tettük, mert egyetlen tanulási eredmény fejlesztését sem támogatja továbbképzési koncepciónk.

Példák tanulási eredmények megfogalmazására.

Ismeret

- Ismerjék a pedagógusmentorálás fogalmát, tartalmát; a mentorálás mint segítő kapcsolat szakszerű működtetésének elméleti alapjait; a tanácsadási folyamat kialakításának elméleti alapjait, a mentorálási folyamat kialakításának módszertanát.
- Ismerjék a publikációk formai, tartalmi jellemzőit és követelményeit.

Képesség

- Legyen képes kiválasztani adekvát vezetői beavatkozási formákat az új vezetői szerepkörök-ből adódó feladatok ellátására.
- Legyen képes az innovatív pedagógusi tevékenység körébe tartozó ismeretanyagot távokta-tásos részegységgé alakítani.
- Attitűd
- A továbbképzés végére a gyakorlatok és a tanultak eredményeként alakuljon ki a résztvevők-ben az önértékelési igény. Ezáltal más lesz a véleményük kollegáik munkájáról is.
- Legyenek tisztában azzal, hogy a hatékony intézményvezetés milyen erősen függ a vezető személyétől, felkészültségétől és működésétől.¹⁷

A következő példa a tudás, képesség és attitűd egymásra épülését mutatja.

Tudás: Ismeri az Europass-önéletrajz és a motivációs levél tartalmi és formai követelményeit.

Képesség: A tartalmi és formai követelményeknek megfelelő Europass-önéletrajzot és motivációs levelet készít.

Attitűd: Önismerete alapján törekszik kompetenciáinak reális megfogalmazására, erősségeinek hang-súlyozására.¹⁸

A példák jól mutatják, hogy

- a tanulási eredmények megfogalmazhatók felszólító és kijelentő módban is,
- nem kötelező, de szerencsés az ismereteket, képességeket és attitűdöket egymáshoz igazít-va, rendszerben megfogalmazni.

¹⁷ A fenti tanulási eredmények az Oktatási Hivatal által alapított Mintaképzésekből származnak.

¹⁸ Forrás: Foglalkoztatás II. 11499–12 követelménymodul, készítette dr. Farkas Éva SZTE, személyes használat-ra a szerzőtől.

Megállapíthatjuk, hogy míg a célok alapvetően a tanításról és a tanulás irányításáról szólnak, addig a tanulási eredmények magáról a tanulásról.¹⁹

¹⁹ Derényi András (2006): *Tanulási eredmények kidolgozása és használata*. 12. oldal.
http://www.kreditlap.hu/kkk/letoltes/da_on_lo.doc Utolsó letöltés: 2015. 11. 17.

TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001

Oktatási Hivatal Projektigazgatóság

Cím: H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14

Postacím: 1363 Budapest, PF:19.

www.oktatas.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

3. Tanulási tartalmak

A következő lépés a tanulási tartalmak meghatározása, kiválasztása, megalkotása/létrehozása. Gyakori probléma, hogy a tartalmak kiválasztásával kezdődik a fejlesztés, mert tudjuk, hogy mit akarunk tanítani. Ennél azonban sokkal fontosabb, hogy mit akarunk elérni, mi a célunk, hova szeretnénk eljutni a továbbképzésen részt vevőket, milyen tanulási eredményeket szeretnénk elérni. Bizonyos értelemben a tartalom eszköz a célok, illetve a tanulási eredmények eléréséhez.

A tanulási tartalmak meghatározásakor kell kijelölni a kötelező és az ajánlott irodalmakat is.

Követelmények a tanulási tartalmak meghatározásával kapcsolatban

1. A továbbképzés alapja a pedagógus/vezető kompetenciáinak fejlesztése.
2. A tudástartalom korszerű.
3. Minden tartalmi egység megfelel a leírt céloknak, tanulási eredményeknek.
4. A tematikába csak olyan tartalmak kerülnek be, amelyek a célok és követelmények teljesülését szolgálják. (Nincsenek beépítve attól eltérő, a célok, tanulási eredmények szempontjából főleges témák.)
5. A tanulási tartalom megfelel a tervezett időtartamnak, az adott időben és munkaformában a tematika elvégezhető.
6. A témák, résztémák időráfordítása átgondolt, megtervezett.
7. A továbbképzés tematikájában az egyes tematikai egységekhez rendelt altémák kifejtése kellően részletezett.
8. A tanulási tartalmakhoz rendelt kötelező és ajánlott szakirodalom megjelenik a fejlesztésben.
9. Az előzetes tudásmérés kidolgozott, aktuálisan a továbbképzés tanulási tartalmára fókuszál.
10. A program tartalmának rövid ismertetésében elkülönül a célbemutató az indokoltság leírásától.

A tanulási tartalmak kiválasztása során is célirányosan kell eljárunk. Ennek biztosítását segítheti a cél-tartalom mátrix. A cél-tartalom mátrix hasonlóan működik, mint a cél-követelmény mátrix; segíti kiszűrni a „főleges” tartalmakat; illetve mutatja, ha egy adott cél teljesítését nem támogatja tartalom.

4. Tanulási stratégia, módszerek

A tanulási stratégiák kiválasztásakor, a módszerek meghatározásakor figyelembe veendő fontos szempontok:

- segítik-e a résztvevőket abban, hogy elérjék a kitűzött tanulási eredményeket?
- illeszkednek-e a célcsoporthoz?

Ha azt szeretnénk elérni, hogy a résztvevők „a kívánt követelményeket a lehető leghatékonyabb módon elsajátítsák, akkor az képző legalapvetőbb feladatának azt tekintjük, hogy a résztvevőket olyan tanulási tevékenységekbe vonja be, amelyek segítségével ezeket a követelményeket teljesíteni tudják”, amit a résztvevő „annak érdekében tesz, hogy önmaga számára tisztázza, mi az, amit tanít a tanár.”²⁰

A tanulási stratégiát, a módszereket nem a tartalomhoz, nem az egyes feladatokhoz rendeljük, hanem elsősorban a tanulási eredményekhez. A tanulási eredmények eléréséhez elsősorban olyan módszereket javasolunk, amelyek a résztvevők aktív tevékenységére, bevonására épülnek, hiszen a továbbképzésen nem tanulnak valamiről, hanem megtanulnak valamit.

Bár nehéz konkrét tanulási eredmények nélkül módszertani ajánlást adni, de néhány, a résztvevők aktivitására épülő módszer:

- projektmunka,
- terepgyakorlat, egy adott intézményben végzett közös munka,
- esettanulmány írása, elemzése,
- Disputa-vita,
- kooperatív technikák,
- folyamatos reflexió, önreflexió,
- csoportos prezentáció,
- portfóliókészítés,
- innováció mint tanulási módszer.

Követelmények az oktatási típusok, a tanulási stratégia megválasztásával kapcsolatban

1. Olyan oktatási típusok, módszerek és tanulási stratégia jelenléte, amely segíti a résztvevőket abban, hogy a tanulási eredményeket elérhessék.
2. Változatos a módszerhasználat.

²⁰ Shuell, T.J. (1986): *Cognitive conceptions of learning. Review of Educational Research*. 411–436. oldal

3. A fejlesztés során választott típusok, módszerek megfelelnek a célcsoportnak.
4. A fejlesztés során választott típusok, módszerek figyelembe veszik a továbbképzés időtartamát.
5. A módszerválasztás megfelel a korszerűség követelményeinek.

A módszerek meghatározásakor azt kell eldöntenie, hogy – a célok, a kompetenciák és a tartalmak ismeretében – milyen egységekből építi fel a továbbképzést. Mielőtt ezt a döntést meghozná, válaszoljon az alábbi kérdésekre:

- A meghatározott tanulási eredmények elérését mely továbbképzési típusok képesek a leginkább támogatni? Milyen részeket célszerű távoktatásban vagy képzői támogatással, kontaktórában feldolgozni?
- Szükséges-e egységeket kialakítani a célcsoport vagy akár a tartalom mentén?
- A kiválasztott oktatási tartalmakhoz milyen módszerek illeszkednek a legjobban?
- A módszerek leírása elég kidolgozott?
- A tervezett munkaformák illeszkednek a kiválasztott módszerekhez?
- A tervezett elmélet és gyakorlat aránya miként segíti a célok teljesítését?
- Figyelembe veszi-e tervezésnél az adott létszám, és a célcsoport által elvárható megoldásokat?
- Gondolja végig és döntse el, hogy rendelkezik-e az adott részegység alkalmazásához szükséges feltételekkel! Ha ezek a feltételek nem állnak rendelkezésre, akkor ezeket a továbbképzés fejlesztéséhez meg tudja-e teremteni? Tud-e a továbbképzés-fejlesztési folyamatba bevonni a fejlesztésre felkészült szakembereket?

Ha van rá lehetősége, tájékozódjon még ezeknek a szakaszoknak az általános működéséről. Kutatások igazolják, hogy a távoktatás például az egyik leghatékonyabb tanulási típus a felnőttek körében. Természetesen vannak olyan kompetenciák, amelyeket csak kontaktórában lehet fejleszteni. A tanulók napi gyakorlatba való beépülését pedig a mentor/tanácsadó által támogatott folyamat tudja a legjobban segíteni.

A továbbképzési szakaszok kiválasztása során esetleg módosulhatnak az egyes tartalmakhoz rendelt óraszámok az eddigi tervezéshez képest. Ezt a korrekciós lépést itt érdemes figyelembe venni.

A részegységek kiválasztásával az összefüggések ellenőrzése után, az óraszámok esetlegesen szükséges korrekciójával összeáll a teljes továbbképzési program (blended továbbképzés, folyamatba

ágyazott továbbképzés stb.). A továbbképzési részek, egységek sajátosságait is figyelembe véve kell meghatározni ezután az alkalmazott módszertant.

A továbbképzés-fejlesztésben utolsó lépésként célszerű összeállítani egy résztvevői munkafüzetet vagy ennek megfelelő segédanyagot. Mindenképpen az akkreditáció benyújtása előtt készítse el és az akkreditációhoz adja le ezt a segédanyagot. Ennek a következőket célszerű tartalmaznia: továbbképzési célok, tanulási eredmények, ennek teljesítési módja, tanulási tartalmak, a továbbképzésen tervezett gyakorlatok stb. – attól függően változtatva/bővítve, hogy milyen továbbképzési részegységben dolgoznak a résztvevők.

A blended továbbképzés a jellegéből adódóan különleges elvárásokat fogalmaz meg a témával kapcsolatban. A kontaktképzés elvárásaival nem foglalkozunk – ez egy külön fejezet a kiadványban –, csupán a távoktatás által követendő elvárásokkal.

Az első, hogy a „Tájékoztató blended típusú pedagógus-továbbképzések tervezéséhez 2015”²¹ című kiadvány az alábbi feltételeket írja elő:

- Abban az esetben, ha a továbbképzési idő kevesebb mint felében tanul egyedül, önállóan a résztvevő a távoktatási tananyag iránymutatása mellett, akkor az akkreditációra benyújtott tananyagot hagyományos alapítási kérelem űrlapra töltsse fel az Alapító.
- A nem kontaktórákhoz kapcsolódó szakmai anyagoknál fontos szempont annak a vizsgálata, hogy a távoktató tananyag alkalmas-e egyéni tanulásra.
- Megtervezett, irányított és ellenőrzött tanítási-tanulási folyamat dokumentációját kell az alapítónak benyújtania akkreditációra, ha távollétben új témát kíván feldolgozni. A programcsomag tartalmát lásd korábban. A további konkrét elvárásokat megtalálja a tájékoztató kiadvány „*Konkrét vizsgálati szempontok*” című fejezetében.

Hibalehetőségek a távoktatás tervezésében

- A leggyakoribb hiba a blended továbbképzés távoktatási részének tervezésekor a „maradék idő” időszemlélet. Ez azt jelenti, hogy nem a valós ráfordítandó időt tervezzük, hanem csak ami jutott rá.
- Hasonlóan gyakori hiba, hogy az önellenőrzés idejét nem számítjuk be a szükséges időbe.
- A forrás pontatlan vagy elnagyolt megjelölése sok felesleges időt elvon a résztvevőtől. (Ha lehet, ne csak a kiadványt, annak oldalát, hanem a bekezdést is adjuk meg.)

²¹ <http://pedakkred.oh.gov.hu/PedAkkred/Download/Default.aspx>

TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001

Oktatási Hivatal Projektigazgatóság

Cím: H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14

Postacím: 1363 Budapest, PF:19.

www.oktatas.hu

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFETÉS A JÖVŐBE

Javaslatok a távoktatási szakasz tervezéséhez²²:

- A távoktatás tervezésénél figyeljünk arra, hogy a konzulens szerepe (ellenőrzés, tanácsadás, stb.) ne csak a távoktatás végén jelenjen meg, hanem folyamatosan.
- A távoktatási részbe tervezzünk fórumot, vitát, chat-lehetőséget, ezzel is serkentsük a téma folyamatos feldolgozását és az interaktív jelleget.
- A konzulensnek (tutornak) legyen feladata az aktivitás követése, a lemaradók számára külön tanulási útvonal tervezése.
- Részellenőrzés, részfeladat leadásával biztosítsuk a folyamatos tanulást.
- A konzulens (tutor) személyes kudarcának tekintse a távoktatás közbeni lemorzsolódást. A konzulens (tutor) szerepe látszólag egyszerű, de nagyon komoly szakmai, emberi és pszichológiai ismereteket kíván. Emellett közel sem olyan hálás feladat, mint a képzőé (elismertség szempontjából).

A fentiekből látszik, hogy ennek a szakasznak a tervezése különleges figyelmet és szakértelmet igényel. A levelezésnek, a kapcsolattartásnak olyannak kell lennie, hogy némileg pótolja a személyes kontaktust. A konzulensnek (tutornak) és a képzőnek szinkronban kell lennie, egymást ki kell egészítenie. Amennyiben lehetséges, a képzői és a konzulensi (tutori) szerepet ugyanazok a személyek lássák el.

²² A javaslatok nem veszik át a Pedagógus-továbbképzés Akkreditációs Rendszerből letölthető (www.pedakkred.oh.gov.hu) blended és távoktatásos képzésekhez fejlesztett útmutatók szerepét, nem ismétlik meg az abban foglaltakat, további gyakorlati útmutatást adnak.

TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001

Oktatási Hivatal Projektigazgatóság

Cím: H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14

Postacím: 1363 Budapest, PF:19.

www.oktatas.hu

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A blended továbbképzés távoktatási részének megtervezése, végrehajtása a távoktatással kezdődő rész esetén magas fokú szakmai tudást és gyakorlatot követel a továbbképzés tervezőjétől. Még nem alakult ki a személyes hatás a résztvevőkben, ismeretlen ember (emberek) előtt kell kitérni, felfedni ismereteik hiányát. Ennek a munkának a megtervezése emberismeretet, magas fokú pszichológiai ismereteket követel.

Megfontolandó, hogy:

- a kontaktórák elemeire vonatkozó kisebb korrekciók, amelyek a címet, az óraszámot, a célokat, a követelményeket, nem érintik, bejelentéssel korigálhatók, ha szükséges,
- a résztvevői segédanyagok a tapasztalatok alapján korigálhatók,
- a távoktatási szakaszban a tutor azonnali észlelése esetén fejlesztői konzultáció után lehet a tapasztalt hibát orvosolni, a lényeg a gyorsaság és a szakszerűség,
- fontos a távszakaszban a teammegközelítés,
- a hírfórum típusú csatornákon lehetséges közlemény kiadása,
- a tananyag cseréje javítás után, stb.

A leírtak is bizonyítják, hogy ennek a továbbképzésnek a tervezése rendkívül körültekintő munkát igényel.

5. A tanulási eredmények teljesülése, értékelése

A tanulási eredmények teljesítése ellenőrzésének, értékelésének talán egyik legfontosabb funkciója a tudatos tanulás elősegítése, támogatása. Az ellenőrzés, értékelés során megtörténik a célok és a tanulási eredmények összevetése, az eredmények vizsgálata abból a szempontból, hogy céljaink szerint minek kellett volna eredményként létrejönnie; a tanulási eredmények teljesítése milyen mértékben, szinten sikerült.

A tanulási eredmények ellenőrzési módjának kiválasztása összhangban kell lennie a tanulási eredményekkel. Az ismereteket lehet például teszttel mérni, de a fejlesztett képességek egy részét vélhetően jobban lehet ellenőrizni szituációs gyakorlatokban, illetve gyakorlati feladatok végrehajtása során.

Az ellenőrzés módját az határozza meg, hogy milyen feladathelyzetekben, milyen teljesítményekben és megnyilvánulásokban lehet megbízható információhoz jutni a tanulási eredmények teljesítéséről, milyen módon és formában ellenőrzi, és milyen szempontok szerint értékeli a tanulási eredmények teljesítését. A továbbképzés-fejlesztőnek ügyelnie kell arra, hogy az ellenőrzés formája megfeleljen a kitűzött célnak és a tanulási eredményeknek, valamint a továbbképzési típusnak is. eltérő értékelési formák jelenhetnek meg például egy tréningen vagy egy távoktatási programban.

A tanulási eredmények teljesítésének ellenőrzésére több módszer is kínálkozik. Fontos tudni, hogy az értékelés tervezése direkt módon a tanulási eredményekhez kötődik, de kapcsolatban áll az alkalmazott módszerekkel is. Tervezni kell az értékelés módszerét és az értékelési szempontokat is.

Konkrét tanulási eredmények nélkül nehéz javaslatot tenni értékelési módszerre, de néhányat azért megemlítünk:

- a közösen végzett kutatás értékelése,
- esettanulmány, esetek értékelése,
- az elvégzett projektmunka értékelése,
- az elkészített szakmai anyagok értékelése,
- csoportos vizsga,
- projektek értékelése,
- portfólió.

Akár a rövidebb időtartamú, 30 órás, akár a hosszabb, 90 órás továbbképzések esetében az egyik *legjobb lehetőségnek a továbbképzési portfóliót tartjuk.*

A portfólió mint záró értékelési forma megköveteli, hogy megtörténjen a továbbképzési programba való tudatos beépítése. A továbbképzés-fejlesztőnek előre el kell döntenie, hogy a továbbképzés során keletkezett anyagok közül melyek kerülnek bele a portfólióba, és ezzel a résztvevőknek is előre tisztában kell lenniük.

Az eredményalapú továbbképzés-fejlesztésnél mindennek az alapja a tanulási eredmények összessége, ezek határozzák meg a tanulásszervezési eljárást, a módszereket, és az értékelést is. Nézzünk két példát ennek illusztrálására!

Példa 1.

Tanulási eredmény

A továbbképzés végén a résztvevő legyen képes saját intézményében kutatásokat megtervezni, elvégezni és az eredményeket bemutatni.

Ennek a tanulási eredménynek az elérését nagyon jól segíti, ha a résztvevők végigcsinálnak egy intézményen belüli kutatást a hipotézisektől az eredmények bemutatásáig. Ezek után az értékelés értelemszerűen az elvégzett kutatásra, annak szakszerűségére stb. vizsgálatára irányul.

Példa 2.

Tanulási eredmény

„A résztvevő legyen képes leírni és elmagyarázni az alapvető optoelektronikai eszközök, az optikai szálak, a folyadékkristályos kijelzők, a bipoláris és felületi field effekt tranzisztorok, és a MOS fényemittáló diódák működését.”²³

Ennél a tanulási eredménynél a tanulási eredmény eléréséhez kiváló módszer az előadás, az önálló szakirodalom-feldolgozás, a feldolgozott szakirodalom csoportban történő közös értelmezése, megosztása stb. Viszont a tanulási eredmény azt is meghatározza, hogy a megszerzett tudásról a résztvevőnek egyénileg kell tudnia számot adni, reprodukálnia kell a megszerzett tudást. Ehhez pedig kiváló értékelési módszer például az írásbeli vizsga.

Ha a tanulási eredmény ezen eszközök használni tudására vonatkozna (a módszer a laborgyakorlat) pontos, elvégzendő feladatok megtervezésével, az értékelésnek is a tudás gyakorlatban történő alkalmazásáról kell szólnia.

²³ Derényi András (2006): *Tanulási eredmények kidolgozása és használata*. 11. oldal
http://www.kreditlap.hu/kkk/letoltes/da_on_lo.doc. Utolsó letöltés: 2015.11.17

TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001

Oktatási Hivatal Projektigazgatóság

Cím: H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14

Postacím: 1363 Budapest, PF:19.

www.oktatas.hu

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Követelmények a tanulási eredmények teljesülésének ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatban

1. Az ellenőrzési, értékelési mód összhangban van a tanulási eredményekkel.
2. Minden leírt tanulási eredmény esetében megtörténik az elért szint értékelése.
3. Az ellenőrzéshez, értékeléshez kidolgozott szempontrendszer tartozik.

Például az ismeretek jogi alapjait a távoktatáson szerzi meg. A szakaszt záró ellenőrző kérdések egy része már a portfólióhoz kapcsolódik. A jogi alapokat már ebben az időszakban megfogalmazhatja a résztvevő. A kontaktképzésen lehetőség van a szakmai kérdések megbeszélésére, a vélemények ütköztetésére. A szituációs helyzetek, az akváriumgyakorlatok az elmélet és a gyakorlat összekapcsolását segítik. A résztvevői vélemény szerint igazán akkor értette meg az anyagot, amikor „eljátszottuk”. Ekkor is lehet tervezni (akár az ismételt) teljesítést, ha a távszakaszban ez nem sikerült. Továbbképzések tervezésénél lehet találkozni azzal a felfogással, hogy a tervezett feladat megoldását mindenkinek önmagának kell elkészíteni. A blended továbbképzésben nyugodtan alapozhatunk a páros vagy a (kisebb létszámú) csoportmunkára is. A legfőbb érv a csoportos munkavégzés ellen, hogy a csoportból egy tag végzi majd el a többiek munkáját is. Ez könnyen kiküszöbölhető azáltal, hogy már a leadott tervben pontosan meg kell határozniuk, hogy kinek mi a feladata. A valóságban a legritkább esetben fordul elő, hogy egy munkát teljesen egyedül kell megoldani.

Komoly gondot okoz a blended továbbképzés esetében az elméleti és gyakorlati órák számának meghatározása jogszabályi értelmezés hiányában. A gyakorlatban a távoktatásban nagy valószínűséggel nagyobb az elmélet aránya, mint a kontaktképzésen. Szakmai körökben is komoly vitát vált ki az a példa, hogy a távoktatásban végzett jogszabály-feldolgozás elméleti vagy gyakorlati tevékenység-e.

6. A program újragondolása

Az adott pedagógus-továbbképzés résztvevői és képzői visszajelzései alapján történő értékelést szakmai szempontból vizsgáljuk.²⁴

A továbbképzés lebonyolítása után értékelni kell a továbbképzést, és a tapasztalatok, visszajelzések alapján kell elvégezni a szükséges korrekciót. A korrekció azért is fontos, mert az öt évig érvényes akkreditált továbbképzés változatlanul hagyása magában hordozza a továbbképzés elavulását is.

Miért különösen fontos ez?

- Biztosítja az elvárt egyenletes színvonalat.
- Több továbbképzés esetén lehetőséget ad arra, hogy a változó körülményeknek és a változó igényeknek megfelelően a továbbképzés aktuális maradjon.
- A programon részt vevőknek a program tartalmával kapcsolatos véleménye fontos a saját élményű tapasztalatok alapján.
- Lényeges a hasznosság, pontosabban a gyakorlati hasznosulás.
- Szükséges tudni, hogy az alkalmazott tanulási stratégiák, oktatási módszerek mennyire voltak a résztvevő számára elfogadottak, illetve miként vélekedik a továbbképzés követelményeiről, az ellenőrzésről.

A hagyományos továbbképzés-értékelés (elégedettségmérés) mellett fontos a tanulási eredményekre fókuszálva a következőket végiggondolni.

- Sikerült-e a kitűzött tanulási eredményeket elérnie a résztvevőknek a továbbképzés végére?
Ha nem, mi volt ennek az oka?
 - Rosszul fogalmazta meg a fejlesztő a tanulási eredményeket?
 - Nem lehetett teljesíteni a kitűzött tanulási eredményeket? Ha nem, miért nem?
 - Nem segítette a kiválasztott tartalom, módszertan a tanulási eredmények elérését?
 - Az ellenőrzés, értékelés során nem lehetett egyértelműen meggyőződni a tanulási eredmények eléréséről? Nem voltak jól meg-, illetve kiválasztva az eszközök?
- Épített-e a képző a továbbképzésen részt vevők előzetes tudására? Honnan volt erről megbízható előzetes információja?
- Épít-e a képző szervezet a résztvevőknek – velük közösen – tanulási hálózatot? Mire és hogyan használják ezt? Támogatja-e ennek a működését a továbbképzés alatt, illetve a továbbképzést követően?

²⁴ Az akkreditációs kérelemben megfogalmazott elvárásokkal a Standardok keretében nem foglalkozunk.

- Mit tesz a képző szervezet annak érdekében, hogy a résztvevők a tanultakat beépítsék napi működésükbe, gyakorlatukba? Hogyan tudja, akarja ezt segíteni?
- Tudja-e és hogyan képes mérni ennek mértékét?
- Tudja-e és hogyan képes mérni a résztvevők előzetes tudásához képest a tanulási eredményeket?
- Tudja-e és hogyan képes mérni a továbbképzésen részt vett pedagógusok kompetenciáinak hatására a tanulóknak létrejött pedagógiai hozzáadott értéket?

A folyamat módszeres, tudatos végigkövetésével elkészíthető egy tanulási eredményességre épülő, korszerű, rugalmas továbbképzés.

Az alapítási kérelemben rögzített cím, cél és összóraszám, valamint a tartalmi követelmények nem változtathatók meg. Viszont a tapasztalatok, a visszajelzések alapján meg lehet változtatni a továbbképzési tartalmakat, a módszereket, az értékelés formáját és módját.

Követelmények a visszajelzés kérésével és a módosítással kapcsolatban

1. A felülvizsgálat leírt eszközökkel, szempontok mentén, módszerek felhasználásával zajlik (kérdőív, fókuszcsoportos interjú, critical friends igénybe vétele stb.).
2. A felülvizsgálat alapja az ellenőrző lista, amit a fejlesztő elkészített, hogy a visszajelzésekből levonható következtetések eredményesen szolgálják a további fejlesztést.
3. A továbbképzéssel kapcsolatos módosításokat a beérkezett információk alapján tervezik elvégezni.

A továbbképzés módosítása során figyelnek a fejlesztési folyamatban arra, hogy az alkalmazott tartalmi mátrixok érvényessége, összefüggése megmaradjon.

7. Képzők kiválasztása, felkészültsége; feltételek

A személyi feltételeket akkor tudja meghatározni a fejlesztő, ha már ismert a továbbképzés célja, a tanulási eredmények, a módszerek és a tartalom. Ekkor látja, hogy milyen kompetenciákkal rendelkező képző/tréner alkalmazásával biztosított a tanulási eredmények elérése. A célok a tanítási szándékot határozzák meg, ezek teljesülése nagymértékben azokon múlik, akik tanítanak.²⁵

Az alábbiakban bemutatjuk az általános képzői kompetenciákat, de az egyes továbbképzésekre vonatkozóan ezeket specifikálni kell.

Tudás, szakismeret

- Szakmai tudás, felkészültség, olvasottság a témában
- A felnőttképzés korszerű módszereinek ismerete

Alkalmazni tudás

- A tudás gyakorlati alkalmazása
- A résztvevők tapasztalatainak beépítése
- Módszerek alkalmazása
- Törekvés a továbbképzési program, a tréneri forgatókönyv maradéktalan teljesítésére

Képességek, készségek

- Nyitottság, rugalmasság, alkalmazkodni tudás a csoport igényeihez
- Önismeret, önértékelés, önkontroll képessége
- Motiváció
- Társas hatékonyság; kapcsolat a résztvevőkkel, a trénerpárral
- Kapcsolat, együttműködés a trénerpárral
- Helyzetfelismerő, -értékelő képesség
- Időmenedzsment
- Előadó-képesség
- Kommunikáció, asszertivitás
- Konfliktuskezelés

Attitűd

- Viszonya a továbbképzéshez

²⁵ Derényi András (2006): Tanulási eredmények kidolgozása és használata. 13. oldal.
http://www.kreditlap.hu/kkk/letoltes/da_on_lo.doc Utolsó letöltés: 2015.11.17.

TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001

Oktatási Hivatal Projektigazgatóság

Cím: H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14

Postacím: 1363 Budapest, PF:19.

www.oktatas.hu

Követelmények a kiválasztással, a feltételek megfogalmazásával kapcsolatban

1. A képzőkkel/trénerekkel szembeni elvárások megfelelnek az akkreditációs követelményeknek.
2. A képzők/trénerek kiválasztásánál a tanulási eredményalapú továbbképzés a fő szempont.
3. A fejlesztő konkrétan kidolgozott szempontrendszerrel rendelkezik a képzők kiválasztására, ellenőrzésére, esetleges cseréjére vonatkozóan.

A blended továbbképzés esetén:

- A teljes program lebonyolításához szükséges személyi feltételek meghatározása (részegységként, vagy ha minden tematikai egységet azonos végzettségű képzőkkel meg lehet valósítani, akkor elég egy sorban feltüntetni valamennyi tematikai egységhez tartozó személyi feltételt). Blended/folyamatba ágyazott továbbképzés esetében a konzulensi (tutori) szerepnek is meg kell jelennie. Meg kell határozni és szükséges feltüntetni a további közreműködők (laboráns, rendszergazda, technikus, társtréner, asszisztens stb.) képzettségét és feladatait is.
- Blended továbbképzés esetén szükség van a távoktatási résznél nem pedagógus végzettségű, rendszergazda ismeretekkel rendelkező, legalább középfokú végzettségű szakemberre. Emellett előírható a távoktatási felület használatának ismerete.
- Kiemelten kell kezelni a képző mellett a konzulens (tutor) kiválasztását. Szerencsés, ha a két szerepet azonos személyek töltik be, de ez nem mindig biztosítható.
- Ha nem azonosak a két feladatot végrehajtó személyek, akkor célszerű legalább a továbbképzésüket együtt végezni, hogy egyértelmű legyen a feladatuk, felelősségük.
- El kell várni a képző és a konzulens (tutor) között a rendszeres konzultációt.
- A konzulensi (tutori) szerep nagyobb gyakorlatot és pedagógiai felkészültséget követel, hisz „kényszerítő” eszközök nélkül kell rávenni a résztvevőket a minőségi munkavégzésre.
- Amennyiben a két szerep elválik, akkor a konzulens (tutor) közvetlenül a résztvevők felé ne értékeljen, ez inkább a képző feladata. Tartsa meg a támogató, segítő, baráti szerepet. Ekkor bátrabban és könnyebben merik a résztvevők feltenni a kérdéseiket.
- A záró, összesítő értékelésben viszont a két szereplő közösen alakítsa ki a véleményt.
- A konzulens esetében írjunk elő számon kérhető gyakorlatot, mert nagyon nehéz kontakt kapcsolat nélkül a motivációt fenntartani a csoport tagjaiban.
- Már a továbbképzés kezdetekor legyen meghatározva a konzulens online elérhetősége, az online konzultációk, fórumok időpontja.

- A képzők felé fogalmazódjon meg elvárásként, hogy követniük kell a csoport és a konzulens kapcsolatát, de ebbe beleavatkozniuk csak a konzulensen keresztül lehet.
- A konzulens (tutor) a kontaktképzés előtt jelezze a képzők számára a tapasztalatait. Kiemelten azokat a témákat, amelyekben csoportszintű hiányosságokat lát.
- A konzulens (tutor) kiválasztásánál élvezzen előnyt az a jelentkező, akinek animátori tapasztalata is van. Nemcsak reagálnia kell a felvetésekre, hanem el kell érnie, hogy a résztvevők „megmozduljanak”, be kell vonnia őket a közös munkába. Ez a szempont kiemelkedően fontos a távoktatással induló blended továbbképzés esetén. Egy nem megfelelően dolgozó konzulens esetén elveszhet az induló távoktatási részre szánt idő, és a résztvevők egy részét is elveszthetik.
- Külön gondot jelent a blended továbbképzésben a konzulens (tutor) „elismertségének” megszerzése. A kontakttal kezdődő blended továbbképzés esetén (ha nem egyezik meg a konzulens és a képző személye), a képzők sokat tehetnek a tutor elismertségéért. Mikor önmagukat bemutatják, térjenek ki a tutor bemutatására is, felsorolva eddigi szakmai teljesítményét, tapasztalatát. Térjenek ki a fontosságára a továbbképzésben, kihangsúlyozva, hogy az eredményességnek fontos láncszeme. Ha megoldható, szerencsés, ha a továbbképzés elején a tutor személyesen is megjelenik, igazolva „hús-vér ember” voltát. (Sok esetben ez nem megoldható.)
- A távoktatással induló blended továbbképzés esetén döntő jelentőségű a konzulens (tutor) bemutatkozó levele. A levélnek amellet, hogy emberinek, barátságosnak és lelkesítőnek kell lennie, tartalmaznia kell egy olyan részt is, ahol a konzulens jó értelemben „eladja” önmagát. Le kell írnia szakmai tapasztalatát, gyakorlatát. Meg kell győznie a résztvevőket, hogy van alapja a véleményének, és nem a könyvből olvasottakkal traktálja őket. Szerencsés, ha kitér a kudarcaira is, ezzel bizonyítja őszinteségét és önkritikáját. Őszintén hívja fel a figyelmet a továbbképzés várható nehézségeire, és ne csak az eredményekre! Nagyon nagy körültekintést, odafigyelést igényel egy ilyen maximum egy-két oldalas levél megfogalmazása, hogy a megfelelő hatást érje el. Ha ez a levél jól sikerül, már félig nyert ügye van a konzulensnek (tutornak). Ellenkező esetben megszakadhat, míg megszerzi a résztvevők elismerését. Erre a bemutatkozásra nincs sablon, ennek személyesnek kell lennie, és sok esetben a csoport várható összetételére is figyelemmel kell lenni (vezetők, óvónők, tanítók stb.).
- A kontaktképzésen a képzők hivatkozzanak a konzulens (tutor) véleményére, szakmai tanácsaira, ezzel is igazolva a konzulens szakmai tudását, gyakorlatát.
- A távoktatással kezdődő blended továbbképzés legnehezebben pótolható hátránya a kontakttal induló továbbképzéssel szemben, hogy a résztvevőknek nincs módjuk ventilálni. Gyakorlott

képzők a továbbképzés kezdetére terveznek egy konzultációs lehetőséget, ahol a résztvevők elmondhatják kétségeiket, fenntartásaikat a témával kapcsolatban. Erre szükség van, ekkor megnyugszanak a kérdést felvetők, és fel lehet dolgozni az anyagot. Sok esetben nem is fontos a válasz a kérdésre, fontosabb annak a kimondása, illetve meghallgatása. Ezt a távoktatási részben nem lehet megvalósítani. A képzőknek és a konzulensnek megállapodásra kell jutni, hogy a lehető leghamarabb biztosítják erre az időt a képzők a kontaktnapon. A konzulens – amennyiben ilyen jelek megjelennek a távoktatási részen – rögtön tud hivatkozni arra, hogy a kontaktképzésre tartogassák ezeket a témákat.

TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001

Oktatási Hivatal Projektigazgatóság

Cím: H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14

Postacím: 1363 Budapest, PF:19.

www.oktatas.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

D. Összefoglaló (ellenőrző lista)

Ellenőrzés a blended továbbképzéshez kapcsolódva

Kérem, pipálja ki azokat a szempontokat, melyek a továbbképzés-fejlesztésnél teljesültek. Ha maradt feltétel pipa nélkül, akkor azon még módosítani szükséges. Ha mindegyik feltétel mellett pipa van, a fejlesztés megfelel a standardnak.

A. Ellenőrző kérdések a távoktatási elemekre vonatkozóan

1. A továbbképzés blended továbbképzésként van definiálva?
2. A kontaktképzés óraszámja meghaladja a távoktatását?
3. Az előzetes elvárások között megjelenik az alapfokú IKT-ismeret?
4. A távoktatási rész tartalmában megjelenik az útmutató által kötelezően előírt tartalom?
5. A távoktatási részben nincs olyan tananyag, ahol a személyiségformáló érzelmi hatások szerepe nagy, vagy ahol az aktív módszerek maguk jelentik a tanulási tartalmat, pl. kommunikáció, konfliktuskezelés, kooperatív módszerek?
6. A távoktatás végén méri a távoktatásban elsajátított vagy előzetesen elvárt ismereteket?

B. Ellenőrző kérdések a cím és célmeghatározáshoz

1. A cím rövid, tartalomra utaló?
2. A célok megfogalmazása szabatos, egyértelmű?
3. A cím és a célok összhangban vannak egymással?
4. A célokban az van megfogalmazva, amit a képzőnek tennie kell?
5. A célok egy jövőbeli, elérhető állapotot írnak le?

C. Ellenőrző kérdések a követelmények meghatározásához

1. Valóban a kimenetekre összpontosítottunk, nem pedig a folyamatokra?
2. Arra figyeltünk, hogy a résztvevők hogyan tudnak számot adni a tudásukról, semmint arra, hogy a képző mit végzett el velük a továbbképzésen?
3. A cél-követelmény mátrixban egyetlen sor sem maradt üresen, tehát nincs olyan követelmény, amely egyetlen cél elérését sem támogatja?

D. Ellenőrző kérdések a tanulási eredmények meghatározásához

1. Az összes tanulási eredményt úgy fogalmazzuk meg, hogy cselekvést fejezzen ki?
2. Csak egy aktív igealakot használtunk minden egyes tanulási eredmény esetében?
3. Elkerültük az olyan szavakat, mint a *tudni, érteni, megtanulni, ismerni, tisztában lenni vagy a tudatában lenni*?
4. Az összeállított tanulási eredmények kézzelfoghatóak és mérhetőek?
5. Az összeállított tanulási eredményeket lehet értékelni?

E. Ellenőrző kérdések a tanulási tartalmak meghatározásához

1. Minden tanulási tartalom levezethető valamelyik célból vagy részcélből?
2. Minden tanulási tartalom segíti az elvárt kompetenciák teljesítését?
3. Logikai rendben egymásra épülnek?
4. A kiválasztott tartalmak korszerűek, frissek, szakmailag igényesek?
5. A továbbképzés tartalma friss, a legújabb tudományos eredményeken alapul, de legalábbis a résztvevő szempontjából újszerű, nem megszokott?
6. Támaszkodik a legfrissebb kutatási eredményekre?
7. A kötelező irodalom kiegészíti, illetve alátámasztja a tanulási tartalmat?
8. A kiválasztott szakirodalomban érvényes tudományos ismeretek jelennek meg?
9. Az ajánlott irodalom lehetővé teszi a továbbképzés keretein túli elmélyülést?
10. Sor került a tartalom időigényének a meghatározására? (Az idő korrekciójára még sor kerülhet a következő pontban.)
11. A tanulási tartalom-cél mátrixban egyetlen sor sem marad üresen, tehát nincs olyan elem a tanulási egységek között, amely egyetlen cél elérését sem támogatja?

F. Ellenőrző kérdések az oktatási típusok, tanulási stratégia, módszertan meghatározásához

1. A módszer–tanulási tartalom–kritérium–cél összefüggésében minden tanulási egység besorolható valamelyik (akár több) követelményhez, célhoz?
2. A módszer–tanulási tartalom–kritérium–cél mátrixban minden tanulási egységhez van módszer rendelve?
3. A módszer–tanulási tartalom–kritérium–cél mátrixban nincs üres sor (3. mátrix)?
4. A módszer–tanulási tartalom–kritérium–cél mátrixban nincs ellentmondás, tehát a módszer–tanulási tartalom–követelmény ugyanazon célok elérését szolgálják (3. mátrix)?
5. Sor került a tartalom időigényének a meghatározására?

G. Ellenőrző kérdések az ellenőrzés, értékeléssel, számonkéréssel kapcsolatosan

1. A résztvevő teljesítményét meg kell tudni állapítani vagy meg kell tudni mérni. Megfogalmazhatóak a programra ilyen szempontok?
2. Felsorolásra kerülnek az ellenőrzési módok? Le vannak írva az értékelés szempontjai?
3. Az ellenőrzési módok, az értékelés összhangban vannak a továbbképzési típusal?
4. A részegységekre épülő ellenőrzési stratégiához illeszkednek a portfólióba beillesztett feladatok?
5. A távoktatási részben részellenőrzés, részfeladat adásával biztosított a folyamatos tanulás?
6. A záró feladat egyértelműen meghatározott (méret, idő, értékelés stb.)?
7. A számonkérés –módszer–tanulási tartalom–követelmény–cél mátrixban minden tanulási egységhez van számonkérés rendelve (4. mátrix)?
8. A számonkérés–módszer–tanulási tartalom–követelmény–cél mátrixban nincs üres sor (4. mátrix)?
9. A számonkérés–módszer–tanulási tartalom–követelmény–cél mátrixban nincs ellentmondás (4. mátrix)?

H. Ellenőrző kérdések a továbbképzés értékeléséhez, továbbfejlesztéséhez

1. A továbbképzés értékelése eltért a kötelezően előírttól?
2. A képző kapott hasznosítható információt?
3. Hasznosítják az információkat a továbbképzés-fejlesztésben?
4. Témánként, részegységenként történt a visszajelzés?
5. Volt lehetősége a résztvevőknek vagy azok egy csoportjának a szóbeli vélemény kifejtésére?
6. Mérték, kérdezték a továbbképzés hangulatát?

I. Ellenőrző kérdések a visszajelzésekkel kapcsolatosan

1. Biztosított a visszajelzések alapján a továbbképzés módosítása?
2. A személyi feltételek megfelelnek a 7. pontban leírtaknak?

E Fogalomtár

Akkreditált pedagógus-továbbképzés: olyan, legalább 30 órás továbbképzés, amely a Pedagógus-továbbképzési Akkreditációs Testület javaslata alapján az oktatásért felelős miniszter döntése alapján alapítási engedéllyel rendelkezik a 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről alapján.

Alapítási engedély: a pedagógus-továbbképzés alapítási engedélyének kiadása céljából indított hatósági eljárás, amely az ügyfél kérelmére indul, így arra a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni. A pedagógus-továbbképzésben az alapítási engedély az oktatásért felelős miniszter döntése egy pedagógus-továbbképzési program jóváhagyásáról. Az alapítási engedély öt évre szól. Az engedélyezés jelentőségét az adja, hogy a Korm. rendelet 7. § (1) bekezdése szerint „a köznevelési intézmény továbbképzési programja, illetve a beiskolázási terve [...] csak olyan továbbképzést tartalmazhat, amelynek programját [...] az oktatásért felelős miniszter jóváhagyta és a program alkalmazására engedélyt adott (a továbbiakban: alapítási engedély).”²⁶

Blended továbbképzés: a blended (kevert) típusú továbbképzés korunk követelményeinek megfelelő tanítási-tanulási típus, amely ötvözi a tanfolyami és a távoktató továbbképzési típus elemeit. A blended learning tehát a hagyományos jelenlétben alapuló oktatás és konzultáció, valamint a távoktatás elektronikus tanulási környezetének, illetve tananyagainak változatából alakult ki. Az irányított egyéni tanulással kombinált hagyományos oktatási típusának vannak szakszerű követelményei, melynek figyelmen kívül hagyása veszélyezteti az alkalmazás eredményességét. Szakmai elvárás, hogy az egyéni tanulási szakaszokat a távoktatás kritériumai szerint kell felépíteni, a jelenléti órákat pedig a hagyományos továbbképzések pedagógiai elvei szerint.²⁷

Ellenőrzés: a tanulási teljesítmény megállapítására vonatkozó információgyűjtés. Az elért teljesítmény egybevetése valamilyen előre meghatározott egységgel.²⁸

²⁶ 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről. Letöltve 2015.10.25.

²⁷ Tájékoztató blended típusú pedagógus-továbbképzési program tervezéséhez

<http://pedakkred.oh.gov.hu/PedAkkred/Download/Default.aspx> Letöltve 2015.10.25.

²⁸ Dr. Nádasi András: Oktatáselmélet és technológia. Eszterházy Károly Főiskola Oktatás- És Kommunikáció-technológiai Tanszék. http://okt.ektf.hu/data/nadasia/file/tananyag/oktataselmelet/1_tananyag4.html . Letöltve: 2015.10.25.

Értékelés: az ellenőrzés eredményeinek értelmezése, és ítéletalkotás arról, hogy ezek mennyiben felelnek meg a kitűzött céloknak. Fajtái: diagnosztikus (helyzetfeltáró), formatív (formáló-javító) és szummatív (minősítő, összegző).²⁹

Fejlesztés: olyan folyamat, amelynek során meglévő elemekből újat hozunk létre. Már meglévő tudásra támaszkodó folyamat, amelynek célja valami új létrehozása, új eljárások, módszerek, szolgáltatások bevezetése vagy a már meglévők javítása.

Kompetencia (Wikipédia): készségek és képességek együttesét jelenti, amelyek segítségével valaki problémamegoldásra képes egy adott területen, jelenti továbbá az illetőnek azt a hajlandóságát is, hogy a problémamegoldásra való képességét alkalmazza és kivitelezze. A fogalom magában foglalja az illető tudását, tapasztalatait éppúgy, mint személyes adottságait. A kompetencia a döntést, kivitelezést, megvalósulást szolgáló képességrendszer. Összetevői: ismeretek, tudás; készségek, jártasságok; személyes értékek; attitűd; személyiség; motiváltság.

Kontaktfoglalkozási típus: közvetlen kapcsolaton alapuló foglalkozás.

Konzulens: az a személy, aki szakmai oldalról mélyen ismeri a közvetített tananyagot, és elsősorban szakmai oldalról nyújt támogatást az ismeretek elsajátításában.³⁰

Módszertan: az oktatási folyamatnak állandó, ismétlődő összetevői, a tanár és a résztvevők tevékenységének részei, amelyek különböző célok érdekében eltérő stratégiákba szerveződve kerülnek alkalmazásra.³¹

Standard: a szó jelentése: szabvány, mérték, követelmény, meghatározott minőség. A pedagógus-továbbképzés esetében egységes szempontokra épülő modell. A standard a továbbképzés-fejlesztési modellnek a pontos leírása, amely tartalmazza:

- a távoktató program címe, célját,
- a tanulási eredményeket,
- a tanulási tartalmakat,
- az oktatási típusokat, a tanulási módszertant,
- a tanulási eredmények ellenőrzését és értékelését,
- a visszajelzés alapján történő módosítást.

Stratégia: (Wikipédia): a stratégia cselekvések egy hosszabb távú terve egy bizonyos cél elérése érdekében, amely gyakran a „győzelem” elérése vagy egy probléma megoldása.

²⁹ uo.

³⁰ <http://idegen-szavak.hu/konzulens> Letöltve 2015.10.25.

³¹ Dr. Nádasi András: *Oktatáselmélet és technológia*. Eszterházy Károly Főiskola Oktatás- és Kommunikáció-technológiai Tanszék. http://okt.ektf.hu/data/nadasia/file/tananyag/oktataselmelet/1_tananyag10.html. Letöltve: 2015. 10. 25.

Tanulási egység: a tanulási-tanítási folyamatnak egy olyan egysége, amelynek keretében a résztvevő valamely oktatási célt egy adott tananyag, tanítási téma feldolgozása révén ér el. A tanulási-tanítási egységhez meghatározott időkeret kapcsolódik.

Tanulási eredmény: tanulási eredményen az Európai Parlament és Tanács ajánlása alapján azokat a megállapításokat értjük, amelyek a tanuló/résztvevő által elért kompetenciákra (tudás, ismeret; készség; attitűd) vonatkoznak, és amelyek azt fejtik ki, hogy a tanuló/résztvevő egy tanulási folyamat befejezésekor mit tud, ért és képes elvégezni.³²

Tanulási útmutató: a tananyag feldolgozását segítő útmutató. Tanári magyarázatot, tanácsokat ad a résztvevők számára a tananyag eredményes feldolgozásához.

Távoktatás: korunk követelményeinek megfelelő tanítási-tanulási típus, amely alternatívát jelent a hagyományos típusoknak, mert azok már nem minden esetben tudják kielégíteni a mai igényeket, különösen a felnőttek oktatásában. Távoktatás címszóval foglaljuk össze a mai irányított, egyéni tanulási típusokat. Ezek alapvetően különböznek a hagyományos tanítási típusoktól, ezért a távoktató kurzusok programjának megítélésében is speciális szempontokat kell érvényesíteni. A távoktatásban a tananyagot a távollétben a programcsomag, benne a távoktató tananyag prezentálja a résztvevőnek. A távoktató tananyagoknak alkalmasnak kell lennie egyéni tanulásra, helyettesítenie kell a tanárt és a tanórai szituációt. A résztvevő kérdezhet ugyan konzulensétől telefonon, e-mailen, interneten keresztül, de a válasz nem mindig érkezik meg azonnal, így a kétoldalú kommunikáció nem egészen azonos a jelenlétben adott kommunikációs lehetőséggel. A távoktatás tehát irányított, egyéni tanulási típus, amelyben „a tanulás és a tanítás térben és időben – vagy csak térben – elkülönül”, és amely „informatikai és kommunikációs eszközöket használ, amelyek hordozzák a tartalmat, és létrehozzák a kapcsolatot.”³³

Taxonómia: rendszertan, az osztályozás alapjául szolgáló elvek. A pedagógiában követelményrendszerként használjuk, azaz a követelményeket kategorizáljuk. A Bloomtaxonómia Benjamin S. Bloom chicagói kutató és munkatársai által kifejlesztett formája. Értelmi folyamatok hierarchikus egymásra épülésének lépcsőfokait írja le. „Bloom taxonómiája volt a tanulási => cél ok első olyan rendszere, amely alapjául szolgált az 1960-as és 70-es években megszorodott, a tantervelmélet és => értéke-

³² Gaál Edit – Szlamka Erzsébet (2013): *A nemzeti keretrendszerek 1–4. szintleírásainak nemzetközi tapasztalatai, a tanulási eredmények értelmezésének nemzetközi gyakorlata.*
http://www.oktatas.hu/kozneveles/projektek/tamop318_minosegfej/projekthirek/mkkr_tanulasi_eredmenyek_ertelmezese?printMode=true. Utolsó letöltés: 2015. 10. 25.

³³ *Tájékoztató távoktató pedagógus-továbbképzési programtervezéséhez*
<http://pedakkred.oh.gov.hu/PedAkkred/Download/Default.aspx>. Letöltve: 2015. 10. 25.

lés számos területét megújító taxonómiai törekvéseknek.”³⁴ Bloom taxonómiáját Anderson és Krathwohl 2001-ben szervezte át új kifejezéseket és hangsúlyokat kialakítva.³⁵

Továbbképzés: azoknak az ismereteknek és készségeknek a megújítására, bővítésére, fejlesztésére szolgál, amelyekre szükség van a nevelő- és oktatómunka keretében a gyermekekkel, tanulókkal való közvetlen foglalkozás megtartásához, a köznevelési intézmény tevékenységének megszervezéséhez, a pedagógiai szakszolgálatok és a pedagógiai-szakmai szolgáltatások ellátásához, a vizsgarendszer működtetéséhez, a mérési, értékelési feladatok, a köznevelési intézmény irányítási, vezetési feladatainak ellátásához.³⁶

Tutor: olyan szakember, aki egy témában, egy bizonyos szakterületen pártfogója, vezetője, segítője a résztvevőknek, hallgatónak.³⁷

Webinárium: webes szeminárium. Mindenki a saját otthonából kapcsolódik be a munkába az interneten a webináriumot meghirdető által megadott linkre (webhelyre) a (szintén a meghirdető által) megadott időben.³⁸

³⁴ http://www.kislexikon.hu/bloom_taxonomiaja.html. Utolsó letöltés: 2015. 10. 25.

³⁵ <http://413.hu/index.php/hu/menue-2/fomenu-szakmai2>. Utolsó letöltés: 2015. 10. 25.

³⁶ <http://njt.hu/277/1997>. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről 4.§. Letöltve 2015.10.25.

³⁷ <http://www.e-nyelv.hu/2011-09-12/egyetemi-mentor-tutor/> Letöltve 2015.10. 25.

³⁸ <https://motivator.ma/blog/hasznos-tippek/mi-az-a-webinarium-hogyan-lehet-ebbol-profitálni/> Letöltve: 2015. 10. 25.

F. Irodalomjegyzék

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. <http://net.jogtar.hu> Utolsó letöltés: 2015. augusztus 16.

277/1997. (XII.22.) Kormányrendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásáról <http://net.jogtar.hu>. Utolsó letöltés: 2015. augusztus 16.

326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról 7.§ (3) <http://net.jogtar.hu>. Utolsó letöltés: 2015. augusztus 16.

Bloom új taxonómiája http://413.hu/files/8MUCSalkalom%200912/bloom_uj_taxonomia.docx. Utolsó letöltés időpontja: 2015. 08. 17.

Bloom új taxonómiája az egyes kompetencia-szerveződési szintekhez tartozó igékkel. <http://413.hu/index.php/hu/menue-2/fomenu-szakmai2>. Utolsó letöltés: 2015. 10. 18.

Cseh Györgyi –Tóth László – Bogdány Zoltán (2015): Mintaképzések, tanulási formák, módszerek. In: *Pedagógus-továbbképzési rendszermodell kialakítása „Pedagógusképzés támogatása” TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001 azonosítójú kiemelt projekt PR10.* Rendszermodell. Kézirat.

Derényi András (2006): *Tanulási eredmények kidolgozása és használata.* http://www.kreditlap.hu/kkk/letoltes/da_on_lo.doc Utolsó letöltés: 2015.11.17.

Falus Iván – Kimmel Magdolna (2009): *A portfólió.* Gondolat Kiadó, Budapest.

Farkas Éva (2014): *A rejtett tudás. A nem formális környezetben szerzett tanulási eredmények hitelesítése.* Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Felnőttképzési Intézet.

Kennedy, Declan (2007): *Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata* (Gyakorlati útmutató). University College Cork (UCC) Írország kiadványa. http://413.hu/files/lo_handbook_declan_kennedy.pdf. Utolsó letöltés: 2015. 10. 18.

Kovács Ilma (2005): *Új út az oktatásban? A távoktatás*. Második bővített kiadás. OKKER Kiadó, Budapest. 290 p.

Kovács Ilma (2011): *Az elektronikus tanulásról a XXI. század első éveiben*. Magánkiadás, Budapest. Országos tanfelügyeleti kézikönyv.

http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/PSZE_kezikonyv_altalanos_iskola.pdf. Utolsó letöltés dátuma: 2015. október 10.

Révai, Nóra. – Kirkham, Glynn Arthur. A. (szerk., 2013): *The Art and Science of Leading a School. Central5: Central European view on competencies for school leaders*. [Az iskolavezetés tudománya és művészete. Centrál5: Az iskolavezetők kompetenciái közép-európai megközelítésben] Tempus Közalapítvány, Budapest.

Simon Mária (2011): *TÁMOP 3.1.16.5.2 számú elemi projekt Tanuló hálózatok, hálózati modellek mint az iskolafejlesztés eszközei*. Modellspecifikáció. Szakmai háttéranyag, javaslat az eredményes iskolafejlesztést támogató iskolahálózati modellek specifikációjára. OFI K+F pályázat, a Qualitas T&G Kft. lebonyolításában.

Szűcs András – Zarka Dénes (2006): *A távoktatás módszertanának fejlesztése*. Kutatási záró tanulmány. NFI Budapest.

Útmutató tanfolyami alapítási kérelemhez.

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/tovabbkepzes/utmutato_tanfolyam_alapitasi_kerelemhez.doc

Utolsó letöltés: 2015. augusztus 15.

Vámos Ágnes (2012): *Tanulási eredmények*. http://413.hu/files/Tanulasi_eredmeny_2013_04_10.pdf.

Utolsó letöltés: 2015. 10. 18.

Vámos Ágnes (2013): *A kompetencia*. http://413.hu/files/A_kompetencia_2013_04_10.pdf. Utolsó

letöltés: 2015. 10. 18.

Zentai Gabriella (2004): *Távoktatási rendszerek tervezése, távoktató kurzusok és tananyagok fejlesztése és írása*. Távoktató tananyag TÁVOK. 216 p.